

26.10.2023

Skriftlig innstill til justiskomiteen - Statsbudsjett 2024

Hurtigdomstol i ungdomssaker

Straffereaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging er viktige for å oppfylle kravene i FNs barnekonvensjonen artikkel 37 om at barn ikke skal i fengsel, og at straff rettet mot ungdom skal ta sikte på å gi dem hjelp, støtte, utdanning og reintegrering, heller enn tradisjonell straff. Dagens kunnskapsgrunnlag viser at mange får god hjelp, og står bedre rustet til å leve et liv uten kriminalitet etter endt ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging. Samtidig har ungdomsreaksjonene et forbedringspotensiale, særlig overfor de unge lovbrysterne med store oppfølgingsbehov og som begår mye kriminalitet.

Justis- og beredskapsdepartementet la nylig frem Prop. 139 L (2022-2023) som er ment å videreutvikle og forbedre disse straffereaksjonene. Barneombudet er positive til mange av forslagene. Likevel svarer ikke proposisjonen ut Barneombudets innspill om å 1) vurdere tettere domstolskontroll i ungdomsreaksjonene og 2) løse de store utfordringene knyttet til at det er stor variasjon i hvilke tiltak som er tilgjengelig i ungdommens bostedskommune.

FNs barnekomite forutsetter at medlemslandene har et eget justisvesen tilpasset barn. Det har vi ikke i Norge. Vi har også i liten grad særregler i straffeprosessloven, spesialiserte dommere eller andre elementer som kjenner tegner et slikt system.

Oslo tingrett har overfor Justis- og beredskapsdepartementet foreslått å innføre hurtigdomstol i ungdomssakene for å sikre raskere og bedre oppfølging av unge lovbrysterne.

Tall fra domstolene viser at det i snitt tar 286 dager fra det straffbare forholdet er begått til dommen er avsagt og til straffegjennomføringen er i gang. En hurtigdomstol for ungdom vil kunne bidra til å redusere tidsbruken i disse sakene i vesentlig grad, samt at eventuelle brudd på vilkår i straffen også raskere kunne bli fulgt opp av en dommer.

Barneombudet vil i budsjetthøringen oppfordre justiskomiteen til å øremerke midler i domstolene til å kunne iverksette et prøveprosjekt med hurtigdomstol i politidistrikter som har særlig store utfordringer med ungdomskriminalitet, slik som f.eks Oslo, Bergen og Kristiansand.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889
Youngstorget,
0028 Oslo

Tilskudd til spesielle rettshjelptiltak

Barneombudet er glad det er igangsatt flere gode tiltak for å styrke det offentlige tilbudet om rettshjelp. Samtidig er vi bekymret for at barns behov for rettshjelp fortsatt ikke imøtekommes.

Barneombudet erfarer at barn og foreldre har et stort behov for juridisk veiledning og praktisk hjelp til å orientere seg i hjelpesystemet. Dette gjelder både privatrettslige spørsmål, om gjeld, arbeid og retten til privatliv og offentligrettslige spørsmål innenfor barne—, utdanning—, barnevern— og helserett. Vår erfaring er at mange barn ikke får oppfylt rettighetene sine, og at klagesystemene er lite tilgjengelige for barn. Barneombudet ser saker med grove brudd på barns rettigheter, for eksempel ulovlig tvangsbruk i skolen og mangel på opplæring. Vårt inntrykk støttes av en rekke offentlige tilsyn og utredninger som viser svikt i tilbudet til barn.

Den alminnelige rettshjelpsordningen ivaretar ikke barns rettshjelpsbehov godt nok. De spesielle rettshjelptiltakene er et viktig supplement. Barneombudet anbefaler komiteen å styrke tiltakene fremfor å kutte. Nytteverdien av slik rettshjelp er stor og bidrar til å sikre at barn får reell tilgang til viktige velferdsrettigheter

Barneombudet er glad for at Justis- og beredskapsdepartementet har utredet og foreslått tilbud om førstelinjerettshjelp. Vi er imidlertid skuffet over at departementet ikke har vurdert barns særlige behov for rettshjelp, eller hvordan et tilbud om førstelinjerettshjelp kan tilrettelegges for barns behov. Barn trenger tilrettelagte rettshjelptiltak som har kompetanse i å snakke med barn og erfaring med de rettslige problemstillingene barn møter. Siden mange barn og unge ikke kjenner rettighetene sine må tilbudene være oppsøkende på arenaer der barn og unge er. Terskelen for å oppsøke advokat er høy, og mange kjenner ikke til at de kan få rettshjelp. Departementets forslag ivaretar slik vi ser det ikke barns behov for barnevennlige tiltak.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo